

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

M VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKYCH KOMUNÍT

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

**VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKYCH KOMUNÍT**

Mgr. Beata Šarlinová

**Dramatické umenie, divadelná hra, divadlo, typy
divadiel**

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: Mgr. Beata Šarlinová

Kontakt na autora UZ: Základná škola Sama Tomášika
s materskou školou Lubeník,
č.102, skola@zslubenik.edu.sk

Názov: **Dramatické umenie, divadelná
hra, divadlo, typy divadiel**

Rok vytvorenia: 2014

**Oponentský posudok
vypracoval:** PaedDr. Vladimír Gažúr

ISBN 978-80-565-0403-1

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunit. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text neprešiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Dramatické umenie, divadelná hra, divadlo, typy divadiel

Literárne druhy:

1. lyrika
2. epika
3. dráma

Dráma - z gréckeho draó = konať.

Literárne dielo určené na realizáciu na divadelnej scéne sa nazýva **divadelná hra**.

Základom divadelnej hry je **dramatizovaný literárny text**.

Jeho hlavným znakom sú **dialógy postáv – dialogizovaná reč**. V dramatickom diele nie je reč rozprávača.

Divadelná hra môže mať podobu **bábkovej, filmovej alebo televíznej hry**.

Dramaturg vyberá diela, ktoré sa budú v divadle pripravovať a hrať.

Režisér vedie a usmerňuje prípravu a realizáciu divadelnej hry.

Autor hudby (hudobný skladateľ) vytvorí hudbu k divadelnej hre (scénickú hudbu).

Herci stvárňujú jednotlivé postavy.

Bábkoherci vedú bábkový hovor a hovoria ich dialógy.

Keď sa uvedie divadelná hra, bábková hra na scéne divadla, ide o **inscenáciu**.

Divadelná hra sa realizuje na špeciálne upravenom priestore – **javisku**.

- **Prvé uvedenie** divadelnej hry – **premiéra**
- **Druhé uvedenie** divadelnej hry – **repríza**
- **Posledné uvedenie** divadelnej hry – **derniéra**

Vonkajšia stavba drámy (súvis s javiskovou realizáciou)

1. **dejstvá** – časti hry oddelené spúšťaním opony, zväčša medzi dejstvami býva prestávka
2. **scény** – zmena dekorácií, osvetlenia i hercov na javisku
3. **výstupy** – zmena postáv

Vnútoraná stavba drámy (dramatický dej)

1. **úvod - expozícia**
2. **zauzlenie – kolízia**
3. **vyvrcholenie – kríza**
4. **obrat deja – peripetia**
5. **záver – katastrofa**

História divadla

Najpravdepodobnejšie divadlo vzniklo z mimicko-magických hier primitívneho človeka. Praveký človek nerozumel mnohým prírodným javom, ako sú blesk, hromobitie, dážď, a preto ich zariekal a snažil sa získať ich priazeň rituálnym tancom. Tieto obrady mali zabezpečiť predovšetkým úspešný lov, od ktorého bolo priamo závislé prežitie pravekých ľudí.

Pri týchto rituáloch človek používal **zvieracie masky**, aby sa čo najviac pripodobnil lovenému zvieratú. Masky sa teda stali jednou z prvých divadelných rekvizít.

Počiatky divadelného umenia antického Grécka siahajú do polovice 6. storočia pred Kristom. Divadelné umenie sa vyvinulo z náboženských slávností, ktoré doprevádzal zborový spev,

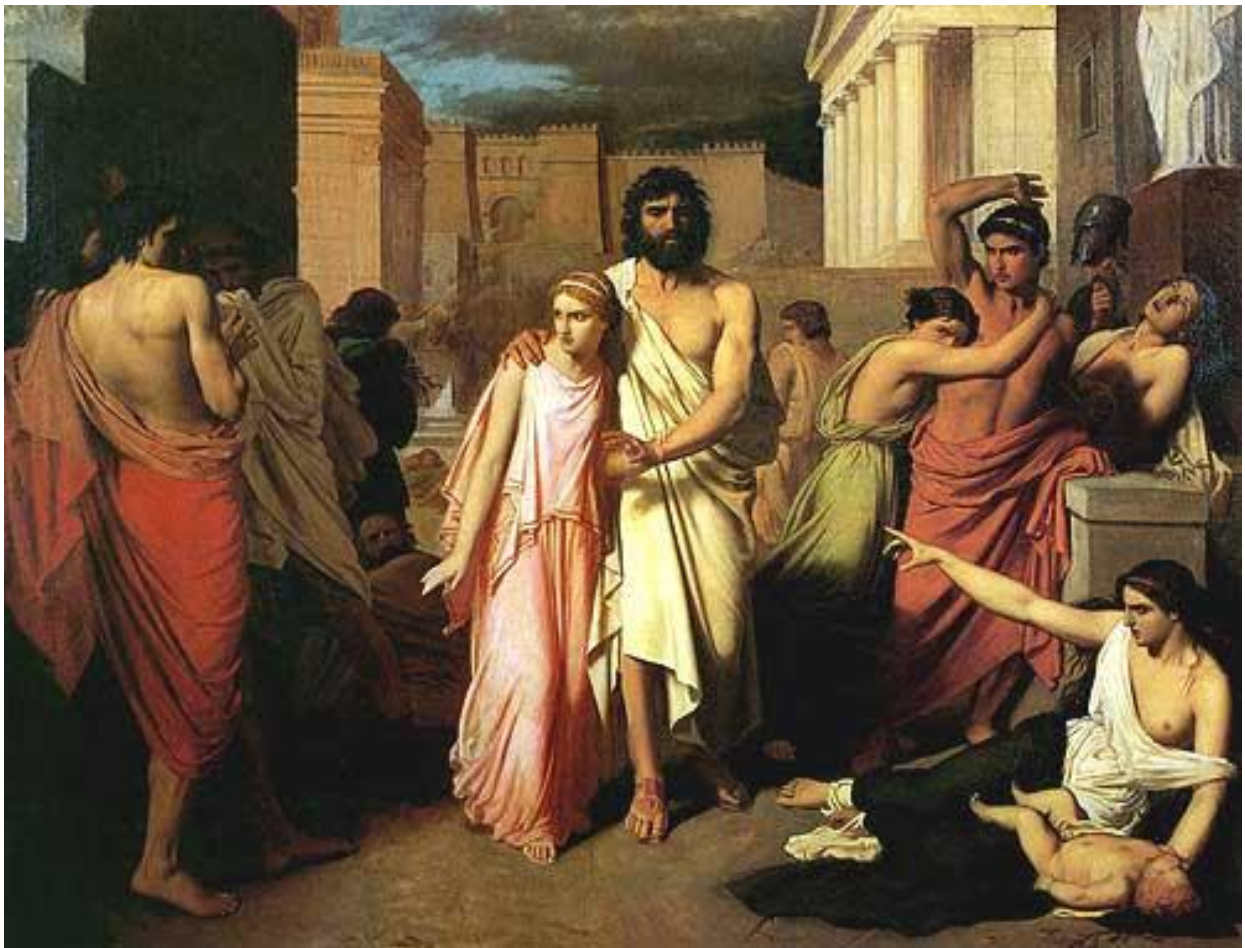
živé obrazy a tanec a neskôr ich doplnil dramatický dej zobrazujúci a oslavujúci život a skutky **Boha vína – Dionýza**. Vzniká **tradícia dionýzií – slávnostných súťaží tragédií**.

Divadlo starovekého Ríma je pokračovaním starogréckeho divadla. Do rímskeho divadla zakomponovali prvky gréckeho i etruského divadla.

Antickí dramatici zdôrazňovali potrebu jednoty miesta, času a deja.

- **miesto** – divadelná hra sa má odohrávať na jednom mieste
- **čas** – maximálne 24 – 30 hodín
- **dej** – len jedna dejová zápleтка bez odbočení

Sofokles: Antigona

Divadlo sa v **Ríme** hralo podľa štátnického hesla: **panem et circenses - chlieb a hry**. Účelom divadelných predstavení nebolo učiť a povznášať, ale predovšetkým zabávať. Predstavenia sa konali počas slávností ľudí Romani (Rímske hry) – predstavenia sa odohrávali na verejných priestranstvách, neskôr sa začalo so stavbou drevených a kamenných divadiel.

Rímske divadlo nikdy nedosiahlo tak vysokú úroveň ako divadlo grécke. Jeho význam však spočíva v tom, že Rimania sprostredkovali grécke divadelné umenie a jeho výdobytky ďalším národom žijúcim na území rímskeho impéria. S úpadkom ríše upadá aj divadlo, ktoré je neskôr považované nastupujúcou kresťanskou cirkvou za nežiaduci jav a je zakázané.

Rozvoj **stredovekého divadla** trval vo feudálnej Európe od 9. storočia do polovice 16. storočia.

Vznikali aj ďalšie náboženské žánre **ako mystérium, mirákulum a moralita**. Okrem náboženských žánrov, vznikli aj **žánre svetské – plebejské: fraška a pastorála**.

Hlavnou budovou pre stredoveké divadlo bol kostol. Dramatické výstupy sa odohrávali najprv pri hlavnom, neskôr pri vedľajších oltároch.

Neskôr prešlo na verejné priestranstvá – **na tzv. simultánne javisko**, simultánne preto, lebo bolo spoločné pre všetky výstupy. Na javisku boli malé domčeky, tzv. **mansiony** – na nich bola namalovaná dekorácia a herci stáli vždy pred tým, v ktorom sa odohrával dej.

Obdobie humanistického a renesančného divadla vymedzujeme približne začiatkom 16. a polovicou 17. storočia. Celé obdobie sa nieslo v duchu znovuzrodenia antických ideálov, pričom sa zdôrazňovalo právo človeka na šťastný život, zmyslové poznanie a lásku. Renesancia bola proti kresťanskému ideálu pokory a askézy, hlásala kult zmyslov a príklon k radostiam života.

V Taliansku vznikajú nové divadelné žánre – a to **opera a balet**.

Prvé operné divadlo vzniklo v Benátkach, odkiaľ sa šírilo ďalej do Európy.

Operné divadlo v Benátkach

Menia sa aj inscenačné techniky – simultánne javisko vystriedalo javisko s pohyblivými dekoráciami. Pri výrobe dekorácií Taliani využili ich objav perspektívy. Dekorácie boli maľované na plátne, ktoré bolo napnuté na trojbokých hranoloch, tzv. telari. Boli predchodcami kulís. Takéto usporiadanie javiska pretrvalo až do našich

dní.

Z histórie slovenského divadla

V roku 1920 bolo založené **Slovenské národné divadlo**. Prvými slovenskými profesionálnymi *hercami* boli **Andrej Bagar, Janko Bordáč, Oľga Országhová-Bordáčová**.

Slovenské národné divadlo v Bratislave má **činoherný, baletný a operný súbor**.

V roku 1946 vznikla v Bratislave **Nová scéna**. Mala najväčšiu zásluhu na udomácnení muzikálu na Slovensku.

Zoznam divadiel na Slovensku:

STANICA ŽILINA-ZÁREČIE

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ DIVADLO

NOVÁ SCÉNA, Bratislava

DIVADLO ASTORKA - KORZO '90, Bratislava

ŠTÚDIO L+S, Bratislava

DIVADLO ARÉNA, Bratislava

ATELIÉR BABYLON, Bratislava

RADOŠINSKÉ NAIVNÉ DIVADLO, Bratislava

BRATISLAVSKÉ BÁBKOVÉ DIVADLO, Bratislava

LOŤ - DIVADLO V PODPALUBÍ, Bratislava

DIVADLO GUnaGU, Bratislava

MALÁ SCÉNA STU, Bratislava

DIVADLO LAB, Bratislava

TEÁTRO WŮSTENROT, Bratislava

STOKA

DIVADLO LUDUS, Bratislava

SLOVENSKÉ MIMO DIVADLO

TEÁTRO NELINE

MESTSKÉ DIVADLO P. O. HVIEZDOSLAVA, Bratislava

elledanse, Bratislava

STREDOSLOVENSKÝ REGIÓN

DIVADLO JOZEFA GREGORA TAJOVSKÉHO, Zvolen

ŠTÁTNA OPERA BANSKÁ BYSTRICA

BÁBKOVÉ DIVADLO NA RÁZCESTÍ, Banská Bystrica

SLOVENSKÉ KOMORNÉ DIVADLO, Martin

MESTSKÉ DIVADLO ŽILINA

ŠTÚDIO TANCA, Banská Bystrica

MESTSKÉ DIVADLO - DIVADLO Z PASÁŽE, Banská Bystrica

BÁBKOVÉ DIVADLO ŽILINA

DIVADLO MASKA, Zvolen

D44, Banská Bystrica

PHENOMENONTHEATRE, Žilina

VÝCHODOSLOVENSKÝ REGIÓN

ŠTÁTNE DIVADLO KOŠICE

BÁBKOVÉ DIVADLO KOŠICE

DIVADLO JONÁŠA ZÁBORSKÉHO, Prešov

DIVADLO ALEXANDRA DUCHNOVIČA, Prešov

SPIŠSKÉ DIVADLO, Spišská Nová Ves

DIVADLO THÁLIA, Košice

MESTSKÉ DIVADLO ACTORES, Rožňava

DIVADLO ROMATHAN, Košice

DIVADLO V KUFRI, Košice

DIVADLO MAŠKRTA, Košice

STAROMESTSKÉ DIVADLO, Košice

BABADLO, Prešov

DIVADIELKO MADRID - EUS, Košice

DIVADLO NA PERÓNE, Košice

ZÁPADOSLOVENSKÝ REGIÓN

DIVADLO NA KOLESÁCH

ZÁPADOSLOVENSKÝ REGIÓN

DIVADLO JÁNA PALÁRIKA, Trnava

DIVADLO ANDREJA BAGARA, Nitra

STARÉ DIVADLO KAROLA SPIŠÁKA, Nitra

TEATRO TATRO, Nitra

JÓKAIHO DIVADLO, Komárno

ADDAMS COMEDY, Šamorín

DIVADLO PIKI, Pezinok

DIVADLO PÔTOŇ

TÚLAVÉ DIVADLO

Dramatické literárne žánre:

Tragédia – vznikla v antike, má vážny dej a končí sa tragicky, zväčša smrťou hl. hrdinu. Dej tvorí konflikt medzi výnimočným hrdinom a silami, ktoré sú mocnejšie ako on.

Tragický hrdina – nadpriemerný, vznešený človek, ktorý za svoje skutky musí zomrieť.

Shakespeare: Romeo a Júlia

Komédia – obraz komického vzťahu k svetu s cieľom vyvolať smiech. Smiech vyvolávajú nedostatky a slabosti človeka.

Komický hrdina – podpriemerný, má mnoho nedostatkov, a preto pôsobí smiešne.

Shakespeare: Skrotenie zlej ženy

Činohra – vznikla v 19. storočí, má závažný dej, ale končí sa zmierlivo. Často zobrazuje spoločenské konflikty a problémy a zaoberá sa i psychikou postáv.

Hudobno – dramatické žánre:

Opera – spája hudbu, poéziu a herecké umenie. Slovesný text sa v opere realizuje spevom s hudobným doprovodom.

Opereta – hudobno-dramatický žáner veselohernej povahy, v ktorom sa striedajú spev s dialógom bez hudobného sprievodu.

Modrá ruža

Čechov: Tri sestry

Muzikál – je symbiózou slovesného textu, hudby, spevu a tanca. Prvý slovenský muzikál – **Cyrano z predmestia.**

J. Šulcová, P. Pěknic, M. Polách

Dráma - pracovný list

1. Označ správne tvrdenie:

- a/ Dráma je základný lyrický žáner.
- b/ Dráma vznikla v 5. st. p. n. l. v Anglicku.
- c/ V dráme nie je prítomný rozprávač.

2. Vysvetli vznik . drámy: _____

3. Na obrázku je jeden starogrécky boh. Napíš:

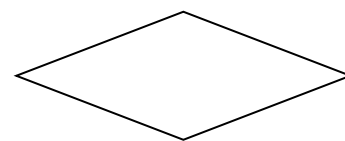
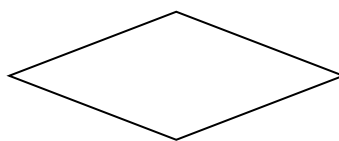
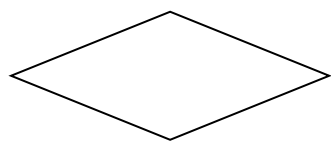
a/ jeho meno _____

b/vysvetli jeho vzhľad _____

4. Vyhl'adaj 3 základné dramatické žánre:

K É A T G D Č I A H O N R É I A O M D R A I

5. Prirad' cudzie pomenovanie vnútorného členenia drámy.

zápletká	kríza
úvod	kolízia
rozuzlenie	expozícia
dejový obrat	katastrofa
vyvrcholenie	peripetia

6. Usporiadaj vnútorné členenie drámy z úlohy č.5:

---

7. Ako sa nazýva divadelná hra, ktorá má len 1 dejstvo? _____

8. Dopln:

Prvé uvedenie hry sa nazýva _____

Opakované uvedenie hry sa nazýva _____

Posledné uvedenie hry sa nazýva _____

9. Jednotlivé predmety na javisku sa nazývajú:

a/ relikvie

b/ rekvizity

c/ renomé

10. Vysvetli pojmy:

a/dejstvo: _____

b/výstup: _____

11. Vyfarbi dramatické žánre:

film	bájka	rozhlasová hra	muzikál	televízna hra
opera	elégia	epos	legenda	bábková hra

12. Ku každému autorovi napíš aspoň jednu drámu:

P.O. Hviezdoslav: _____

F. Schiller: _____

W. Shakespeare _____

K. Čapek _____

M. Kukučín _____

13. Napíš názvy 3 známych muzikálov:

_____

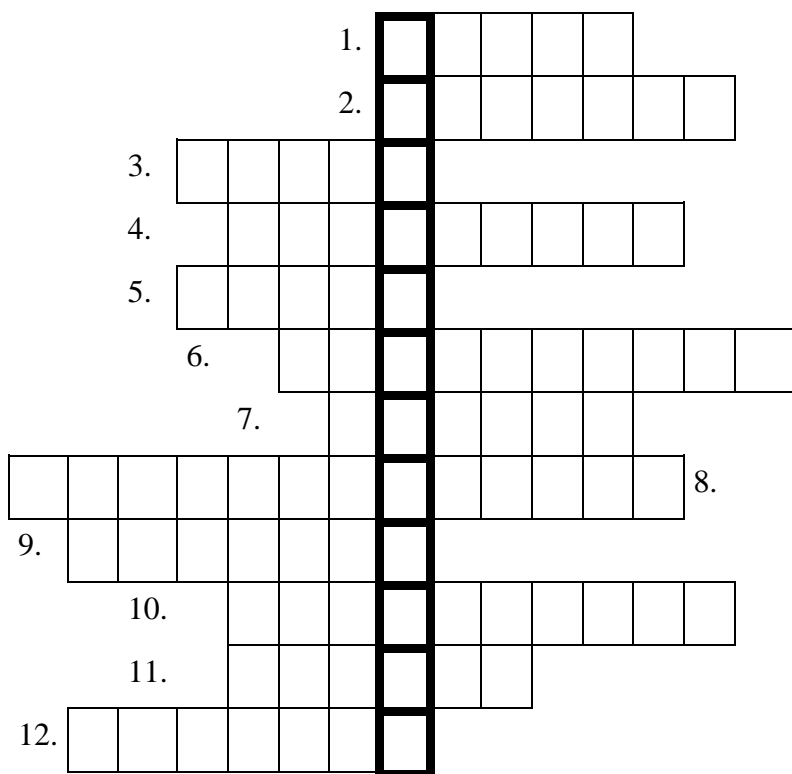
_____

_____

14. Vyrieš doplňovačku:

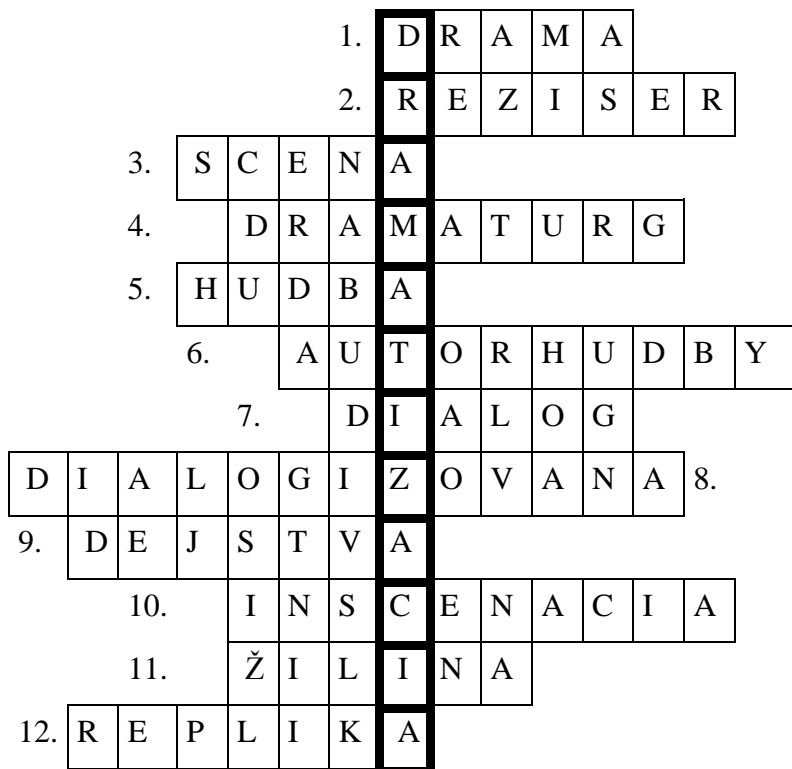

TAJNICKA: Zmena prozaického textu na text, ktorý je určený na hranie na javisku, sa nazýva

.....

1. Literárna forma, nesúvislý text, dej posúvajú prehovory postáv.
2. Ten, kto usmerňuje a vedie prípravu a realizáciu literárnej hry.
3. Miesto na javisku, kde sa odohráva dej.
4. Ten, kto vyberá diela, ktoré sa budú v divadle hrať a pripravovať.
5. Zvukové kulisy.
6. Ten, kto vytvorí zvuk k divadelnej hre.
7. Rozhovor dvoch postáv.
8. Hlavným znakom dramatizovaného textu je .....reč.
9. Divadelná hra sa člení na .....
10. Divadelná hra, ktorá sa uvedie na scéne divadla.
11. Mesto, v ktorom vzniklo prvé bábkové divadlo na Slovensku.
12. Prehovor postavy.

Riešenie:

1. Literárna forma, nesúvislý text, dej posúvajú prehovory postáv.
2. Ten, kto usmerňuje a vedie prípravu a realizáciu literárnej hry.
3. Miesto na javisku, kde sa odohráva dej.
4. Ten, kto vyberá diela, ktoré sa budú v divadle hrať a pripravovať.
5. Zvukové kulisy.
6. Ten, kto vytvorí zvuk k divadelnej hre.
7. Rozhovor dvoch postáv.
8. Hlavným znakom dramatizovaného textu je .....reč.
9. Divadelná hra sa člení na .....
10. Divadelná hra, ktorá sa uvedie na scéne divadla.
11. Mesto, v ktorom vzniklo prvé bábkové divadlo na Slovensku.
12. Prehovor postavy.

